

Prima instanță: Judecătoria Centru mun. Chișinău
Judecător: N. Corcea
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: N. Cernat, L. Bulgac, A. Pahopol

Dosarul nr. 3ra-681/16

DECIZIE

17 august 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecători

Iulia Sîrcu,
Tamara Chișca-Doneva, Mariana Pitic,
Nicolae Craiu, Ion Druță

examinând recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Pușcașu Dorina
împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, intervenient accesoriu Societatea
cu Răspundere Limitată „Scam-Construct”, cu privire la recunoașterea dreptului
pretins, obligarea stabilirii indemnizației în cazul asigurat, obligarea stabilirii
pensiei de urmaș, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de
judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 noiembrie 2015, prin care
au fost respinse apelurile declarate de Pușcașu Dorina și Casa Națională de
Asigurări Sociale și a fost menținută hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău
din 09 iunie 2015,

c o n s t a t ă

La 16 februarie 2015, Pușcașu Dorina s-a adresat cu cerere de chemare în
judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale (CNAS), solicitând
recunoașterea dreptului pretins, obligarea stabilirii indemnizației în cazul asigurat,
obligarea stabilirii pensiei de urmaș, repararea prejudiciului moral și încasarea
cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, la data de 19 noiembrie 2006, a
încheiat căsătoria cu Efim Pușcașu. Din căsătoria dată s-au născut doi copii,
Constantin Pușcașu născut la data de 17.03.2007 și Andrian Pușcașu născut la
data de 04.08.2012.

La 02 octombrie 2012, Pușcașu Efim fiind angajat la SRL „Scam-Construct”
în timpul orelor de muncă, a decedat în urma unui accident individual de muncă,
fapt confirmat prin procesul-verbal nr. 48 privind cercetarea accidentului de
muncă mortal.

Indică reclamanta că, ulterior, după decesul soțului, s-a adresat la CTAS și
CNAS pentru a-i fi stabilită și achitată indemnizația de deces pentru ea și pentru
copii și să-i fie stabilită pensia de urmaș pentru ea și pentru copii.

Ca urmare a adresării a primit refuz, fiind invocat de către CNAS faptul că, Efim Pușcașu nu a fost înregistrat în calitate de contribuabil la bugetul de asigurări sociale de stat, nu are cod personal de asigurări sociale și SRL „Scam-Construct” nu a prezentat nici-o dată din momentul înregistrării vreo declarație privind dispunerea de angajați.

Consideră reclamanta, neîntemeiat și ilegal refuzul CNAS de a-i fi stabilită și achitată indemnizația de deces pentru ea și pentru copii și să-i fie stabilită pensia de urmaș pentru ea și pentru copii, deoarece întrunește toate condițiile necesare pentru a-i fi achitate sumele menționate.

Solicită reclamanta Dorina Pușcașu, obligarea CNAS a-i stabili și achita indemnizația de deces pentru ea și pentru copii; stabilirea pensiei de urmaș pentru ea și pentru copii; obligarea pârîntului de ai stabili și achita indemnizația unică de deces în accident de muncă în sumă de 11 salarii medii pe economie pe an. 2011 în sumă de 36 300 lei; repararea prejudiciului moral în sumă de 36 300 lei; constatarea încălcărilor grave ale obligațiilor de serviciu a funcționarilor din cadrul CNAS și încasarea cheltuielilor de judecată.

Ulterior reclamanta a depus cerere de concretizare a pretențiilor, solicitînd:

- stabilirea și plata pensiei de urmaș din data primei adresări 03.12.2014 pentru 2 copii ai decedatului și anume: Pușcașu Constantin a.n. 17.03.2007, Pușcașu Andrian a.n. 4.08.2012;

- stabilirea și plata pensiei de urmaș pentru Pușcașu Dorina din data primei adresări ca soție ce are în îngrijire copii ai decedatului sub vârsta de 3 ani;

- stabilirea și plata indemnizației unice pentru deces în accident de muncă conf. legii nr.756 din 1999 art.18 pentru 2 copii în sumă de 8 salarii medii pe economie pe anul 2011 în sumă de 26 400 lei;

- stabilirea și plata indemnizației unice pentru deces în accident de muncă conf. legii nr.756 din 1999 art.18 în sumă de 3 salarii medii pe economie pe anul 2011 adică suma de 9 900 lei;

- repararea prejudiciului moral în sumă de 36 300 lei;

- constatarea faptului că lucrătorii responsabili de acest refuz au dat dovadă de neprofesionalism în activitatea lor;

- restituirea cheltuielilor de judecată în sumă de 3 050 lei (2800 asistență juridică și 250 lei pentru combustibil pentru deplasarea repetată la CTAS Telenesti din data de 3.12.2014).

Prin hotărîrea Judecătorei Centru mun. Chișinău din 09 iunie 2015, corectată prin încheierea din 24 iunie 2015:

- A fost admisă parțial cererea de chemare în judecată;

- A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale de a-i stabili și achita indemnizația de deces în mărime de 3 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat în beneficiul Dorinei Pușcașu născută la data de 27 iunie 1988, soția decedatului, și 8 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat în favoarea lui Andrian Pușcașu născut la data de 04.08.2012 și Constantin Pușcașu născut la data de 17.03.2007, copii decedatului;

-A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale de a-i stabili și achita începînd cu data de 03.12.2014 pensia de urmaș în mărime de 75 % din pensia potențială calculată pentru gradul I (unu) de invaliditate în favoarea Dorinei Pușcașu, pe perioadele de neîncadrare în muncă sau de aflare în concediu pentru îngrijirea copilului pînă la vârsta de 3 ani, și 75 % din pensia potențială calculată pentru gradul I (unu) de invaliditate în favoarea lui Andrian Pușcașu născut la data de 04.08.2012 și Constantin Pușcașu născut la data de 17.03.2007, copii decedatului;

-S-a încasat de la Casa Națională de Asigurări Sociale în beneficiul Dorinei Pușcașu cheltuielile legate de asistenta juridică în sumă de 2 800 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 noiembrie 2015, au fost respinse apelurile declarate de Pușcașu Dorina și Casa Națională de Asigurări Sociale, fiind menținută hotărîrea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 09 iunie 2015.

Nefiind de acord cu decizia menționată, la 09 martie 2016, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat recurs, solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărîrii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărîri de respingere a acțiunii înaintate.

În motivarea recursului, relatînd circumstanțele cauzei, recurenta a indicat că instanțele au aplicat eronat normele de drept material, or, prin materialele dosarului nu este confirmat venitul asigurat al întreținătorului, Pușcașu Efîm, realizat în perioada 17.09.2012 – 02.10.2012 la SRL „Scam-Construct” și respectiv că este persoană asigurată, iar pe parcursul vieții, decedatul Pușcașu Efîm nu are nici o zi lucrată ca persoană asigurată.

Conform art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale.

Avînd în vedere că copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată în adresa părților la 10.12.2015 (f.d. 148), cît și faptul că la materialele cauzei nu sunt careva probe privind recepționarea acesteia, recursul CNAS se consideră declarat în termen.

La 21 aprilie 2016, Pușcașu Dorina a prezentat referință pe marginea recursului, solicitînd declararea acestuia inadmisibil.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) CPC, prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 18 mai 2016, recursul Casei Naționale de Asigurări Sociale a fost declarat admisibil.

Examinînd argumentele invocate în cererea de recurs în raport cu materialele cauzei și referința prezentată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins, cu menținerea deciziei instanței de apel și a hotărîrii primei instanțe din considerentele ce urmează:

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, „*Instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs*”.

Conform art. 442 alin. (1) CPC „*Judecînd recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza*

referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.”

Colegiul reține că, a fost stabilit cu certitudine de către instanțele inferioare faptul că la data de 02 octombrie 2012, Efim Pușcașu, soțul Dorinei Pușcașu, a decedat în urma unui accident individual de muncă pe șantierul de construcții a SRL „Scam-Construct”, fapt confirmat prin proces verbal nr. 48 privind cercetarea accidentului de muncă mortal (f.d. 14-15).

În acest sens, reclamanta/intimata Dorina Pușcașu a solicitat Casei Naționale de Asigurări Sociale, stabilirea pensiei de urmaș și plata indemnizației unice.

Prin refuzul pârâtului/recurent, s-a indicat că solicitantul nu dispune de acest drept, în virtutea faptului că soțul decedat-Efim Pușcașu nu are confirmat un venit asigurat la SRL „Scam Construct”, cu referire la stabilirea pensiei de urmași - nu au fost prezentate probe care ar confirma că persoana decedată era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de invaliditate prin prisma art. 24 a Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, cât și faptul că cu referire la stabilirea și acordarea indemnizației de deces – toate materialele se află la Direcția de Poliție mun. Chișinău (f.d. 22).

Totodată, conform materialelor dosarului a fost stabilit că, SRL „Scam Construct” deși nu a perfectat actele pentru angajare pentru salariatul Efim Pușcașu, decedatul Efim Pușcașu a avut calitatea de salariat al întreprinderii, fapt confirmat prin același proces verbal nr. 48 privind cercetarea accidentului de muncă mortal.

Conform art. 58 CM al RM „(3) *În cazul în care contractul individual de muncă nu a fost perfectat în formă scrisă, acesta este considerat a fi încheiat pe o durată nedeterminată și își produce efectele din ziua în care salariatul a fost admis la muncă de către angajator sau de către o altă persoană cu funcție de răspundere din unitate, abilitată cu angajarea personalului. Dacă salariatul dovedește faptul admiterii la muncă, perfectarea contractului individual de muncă în forma scrisă va fi efectuată de angajator ulterior, în mod obligatoriu.*

(4) În cazul angajării fără respectarea formei scrise corespunzătoare, angajatorul este obligat, de asemenea, în baza procesului-verbal de control al inspectorului de muncă, să perfecteze contractul individual de muncă conform prevederilor prezentului cod.”

Conform art. 29 a Legii privind sistemul public de asigurări sociale „*Nedepunerea contribuției de asigurări sociale de către angajator nu afectează plata drepturilor cuvenite asiguraților.”*

În sensul normelor legale citate, Colegiul reține că, în cazul angajării fără respectarea formei scrise corespunzătoare, angajatorul este obligat, în baza procesului-verbal de control al inspectorului de muncă (la caz proces-verbal privind cercetarea accidentului de muncă mortal nr. 48), să perfecteze contractul individual de muncă conform prevederilor prezentului cod.

În acest sens, Colegiul reține și faptul că, obligația perfectării ulterioare a respectivului contract individual de muncă – cu executarea tuturor obligațiilor ce decurg din acest contract, inclusiv achitarea tuturor contribuțiilor de asigurări

sociale, pentru ca ulterior moștenitorii legali ai salariatului decedat să poată beneficia de protecția socială prevăzută de lege, în cazul în care întrunesc condițiile necesare, a stat în sarcina angajatorului, și nu poate nicidecum fi imputată salariatului decedat.

Astfel, cu referire la argumentele recurentului că salariatul decedat Efim Pușcașu nu dispunea de carnet de muncă, nu a avut încheiat contractul individual de muncă, nu a fost înregistrat în calitate de contribuabil la fondul de asigurări sociale și SRL „Scam-Construct” nu a prezentat nici o dată din momentul înregistrării declarațiile privind dispunerea de angajați, Colegiul reține că aceste argumente sunt irelevante și declarative și nu pot servi drept temei de refuz pentru stabilirea și acordarea indemnizației unice pentru deces în urma accidentului de muncă, în situația în care a fost stabilite cu certitudine relațiile de muncă între decedatul Efim Pușcașu și SRL „Scam-Construct”.

În această ordine de idei, Colegiul reține că instanțele inferioare legal și întemeiat au constatat ilegalitatea refuzului la stabilirea și achitarea pensiei și indemnizației de urmaș, or, este evident dreptul intimatei Dorina Pușcașu și a copiilor acesteia la încasarea indemnizației de deces și a pensiei de urmaș, după decesul întreținătorului Efim Pușcașu.

Cu referire la cuantumul indemnizației de deces și pensiei de urmaș, Colegiul reține că de către instanțele inferioare acesta a fost stabilit corect, din considerentele ce urmează.

Conform art. 18 din Legea nr. 756 asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale,

„(1) În cazul decesului asiguratului, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, de indemnizație de deces beneficiază:

a) copiii asiguratului care, la momentul decesului acestuia:

- au vârsta de pînă la 18 ani sau au împlinit această vîrstă,

c) soțul sau unul din părinții asiguratului decedat, sau o altă persoană care, la momentul decesului asiguratului, nu lucrează și are în îngrijire copii ai asiguratului sub vîrsta de 3 ani.

(2) Indemnizația de deces se acordă o singură dată, în sumă fixă, corespunzător numărului și categoriei persoanelor aflate în întreținerea asiguratului după cum urmează:

a) pentru copiii în vîrstă de pînă la 18 ani sau peste această vîrstă, fără a depăși vîrsta de 23 de ani, dacă își continuă studiile la instituții de învățămînt secundar, mediu de specialitate și superior, cursuri de zi, sau pentru copiii invalizi, indiferent de vîrstă:

- echivalentul a 8 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatată îmbolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 8 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat, pentru doi copii;

c) pentru soțul sau unul din părinții asiguratului decedat, sau o altă persoană care, la momentul decesului asiguratului, nu lucrează și are în îngrijire

copii ai asiguratului sub vârsta de 3 ani – echivalentul a 3 salarii, calculate ca medie a salariului lunar asigurat al asiguratului decedat pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatată îmbolnăvirea profesională, dar nu mai puțin de 3 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat.”

În sensul normei legale citate, Colegiul reține că în situația în care nu a putut fi stabilit salariul mediu al asiguratului decedat Efim Pușcașu, *pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă*, din cauza că angajatorul nu a respectat obligațiile perfectării contractului individual de muncă – cu executarea tuturor obligațiilor ce decurg din acesta, inclusiv achitarea tuturor contribuțiilor de asigurări sociale, instanțele inferioare justificat au ajuns la concluzia de a calcula indemnizațiile reieșind din minimul prevăzut de legislație și anume: în mărime de 3 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat în beneficiul Dorenei Pușcașu născută la data de 27 iunie 1988, soția decedatului, și 8 salarii medii lunare pe economie pentru anul premergător anului în care s-a produs cazul asigurat în favoarea lui Andrian Pușcașu născut la data de 04.08.2012 și Constantin Pușcașu născut la data de 17.03.2007, copii decedatului.

Conform art. 24 alin. (2) a Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156 din 14.10.1998 *„Pensia de urmaș se acordă indiferent de durata stagiului de cotizare în cazul în care decesul întreprinzătorului a survenit în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale.”*

Conform art. 21 alin. (1) lit. a) și c) a Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156 din 14.10.1998 *„Se stabilește pensie de urmaș: a) copiilor pînă la vârsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățămînt de zi (secundar, mediu de specialitate și superior), pînă la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani; c) soțului supraviețuitor sau tutorelui (curatorului) care are în îngrijire copii sub vârsta de 3 ani ai susținătorului decedat, pe perioadele de neîncadrare în muncă sau de aflare în concediu pentru îngrijirea copilului pînă la vârsta de 3 ani.”*

Conform art. 26 alin. (1) și alin. (2) a Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156 din 14.10.1998 *„Pensia de urmaș, în cazul în care susținătorul era beneficiar de pensie pentru limită de vîrstă sau de pensie de invaliditate de gradul I, se stabilește procentual din pensia aflată în plată, iar în cazul în care susținătorul nu era beneficiar de pensie sau era beneficiar de pensie de invaliditate de gradul II sau III – procentual din pensia potențială calculată pentru gradul I de invaliditate. Cuantumul pensiei de urmaș se calculează, în funcție de numărul urmașilor, astfel:*

- a) pentru un singur urmaș – 50%;*
- b) pentru doi urmași – 75%;*
- c) pentru trei și mai mulți urmași – 100%.*

(2) Cuantumul minim al pensiei de urmaș se stabilește în funcție de numărul urmașilor, în următoarele proporții în raport cu pensia minimă pentru limită de vîrstă pentru categoria respectivă de pensionari (agricultori sau alți beneficiari):

- a) pentru un singur urmaș – 50%;
- b) pentru doi urmași – 75%;
- c) pentru trei și mai mulți urmași – 100%.”

În sensul normei legale citate, Colegiul reține că în situația în care *susținătorul* (la caz - asiguratul decedat Efim Pușcașu) nu era beneficiar de pensie, instanțele inferioare justificat au stabilit că pensia de urmași urmează a fi calculată din *pensia potențială calculată pentru gradul I de invaliditate*, și respectiv a stabilit și a dispus achitarea începând cu data de 03.12.2014 pensia de urmaș în mărime de 75 % din pensia potențială calculată pentru gradul I (unu) de invaliditate în favoarea Dorinei Pușcașu, pe perioadele de neîncadrare în muncă sau de aflare în concediu pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani, și 75 % din pensia potențială calculată pentru gradul I (unu) de invaliditate în favoarea lui Andrian Pușcașu născut la data de 04.08.2012 și Constantin Pușcașu născut la data de 17.03.2007, copii decedatului.

Cu referire la argumentele recurentului că instanțele inferioare neîntemeiat au încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul Dorinei Pușcașu cheltuielile legate de asistenta juridică în sumă de 2 800 lei, având în vedere faptul că acestea nu au fost reale, necesare și rezonabile, Colegiul le reține ca fiind declarative și neîntemeiate în situația în care complexitatea cauzei respective este una medie, iar aportul avocatului la soluționarea respectivei cauze este evident necesar.

În contextul circumstanțelor de fapt și de drept elucidate pe parcursul examinării pricinii respective, Colegiul consideră că, atât prima instanță cât și instanța de apel întemeiat au conchis asupra ilegalității refuzului la stabilirea și achitarea pensiei și indemnizației de urmaș, or, este evident dreptul reclamantei/intimatei Dorina Pușcașu și a copiilor acesteia la încasarea indemnizației de deces și a pensiei de urmaș, după decesul întreținătorului Efim Pușcașu.

Astfel, Colegiul concluzionează că argumentele invocate de recurent în susținerea poziției sale, nu pot fi reținute de către instanța de recurs, fiind declarative și neîntemeiate, respectiv, recursul urmează a fi respins, cu menținerea deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 noiembrie 2015 și a hotărârii Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 09 iunie 2015.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a), Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se menține decizia Curții de Apel Chișinău din 17 noiembrie 2015 și hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 09 iunie 2015, emise în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Pușcașu Dorina împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, intervenient accesoriu Societatea cu Răspundere Limitată „Scam-Construct”, cu privire la recunoașterea dreptului

pretins, obligarea stabilirii indemnizației în cazul asigurat, obligarea stabilirii pensiei de urmaș, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,
judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Nicolae Craiu

Ion Druță